

که شک نمی‌کند درست تأمل نمی‌کند. و هر که درست ننگرد، خوب نمی‌بیند و چنین کسی در کوری و حیرانی بسر می‌برد.
بگذارید بگویند و بنویسند و سمینار بدهند و ایراد بگیرند، تا بدون آنکه خود بخواهند وسیله روشن شدن حقایق اسلامی گردند.

* یکی از قوانین درخشان اسلام از دیدگاه مذهب جعفری - که مذهب رسمی کشور ماست - این است که ازدواج به دو نحو می‌تواند صورت بگیرد: دائم و موقت. ازدواج موقت و دائم در پاره‌ای از آثار با هم یکی هستند و در قسمتی اختلاف دارند. آنچه در درجه اول ایندو را از هم متمایز می‌کند، یکی این است که زن و مرد تصمیم می‌گیرند به طور موقت با هم ازدواج کنند و پس از پایان مدت اگر مایل بودند تمدید کنند تمدید می‌کنند و اگر مایل نبودند از هم جدا می‌شوند. دیگر اینکه از لحاظ شرایط، آزادی بیشتری دارند که به طور دلخواه به هر نحو که بخواهند پیمان می‌بندند. مثلاً در ازدواج دائم خواه‌ناخواه مرد باید عهده‌دار مخارج روزانه و لباس و مسکن و احتیاجات دیگر زن از قبیل دارو و طبیب بشود، ولی در ازدواج موقت بستگی دارد به قرارداد آزادی که میان طرفین منعقد می‌گردد؛ ممکن است مرد نخواهد یا نتواند متحمل این مخارج بشود یا زن نخواهد از پول مرد استفاده کند.

در ازدواج دائم، زن خواه‌ناخواه باید مرد را به عنوان رئیس خانواده بپذیرد و امر او را در حدود مصالح خانواده اطاعت کند، اما در ازدواج موقت بسته به قراردادی است که میان آن‌ها منعقد می‌گردد.
در ازدواج دائم، زن و شوهر خواه‌ناخواه از یکدیگر ارث می‌برند، اما در ازدواج موقت چنین نیست.

پس تفاوت اصلی و جوهری ازدواج موقت با ازدواج دائم در این است که ازدواج موقت از لحاظ حدود و قیود «آزاد» است، یعنی وابسته به اراده و قرارداد طرفین است؛ حتی موقت بودن آن نیز در حقیقت نوعی آزادی به طرفین می‌بخشد و زمان را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد.

در ازدواج دائم، هیچ‌کدام از زوجین بدون جلب رضایت دیگری حق ندارند از بچه‌دار شدن و تولید نسل جلوگیری کنند، ولی در ازدواج موقت جلب رضایت طرف دیگر ضرورت ندارد. در حقیقت، این نیز نوعی آزادی دیگر است که به زوجین داده شده است.

اثری که از این ازدواج تولید می‌شود یعنی فرزندی که به‌وجود می‌آید، با فرزند ناشی از ازدواج دائم هیچ‌گونه تفاوتی ندارد.
مهر، هم در ازدواج دائم لازم است و هم در ازدواج موقت، با این تفاوت که در ازدواج موقت عدم ذکر مهر موجب بطلان عقد است و در ازدواج دائم عقد باطل نیست، مهرالمثل تعیین می‌شود.

همان‌طوری که در عقد دائم، مادر و دختر زوجه برزوح، و پدر و پسر زوج بر زوجه حرام و محرم می‌گردند، در عقد منقطع نیز چنین است، و همان‌طوری که خواستگاری کردن زوجه دائم بر دیگران حرام است خواستگاری زوجه موقت نیز بر دیگران حرام است. همان‌طوری که زنا با زوجه دائم غیر، موجب حرمت ابدی می‌شود زنا با زوجه موقت نیز موجب حرمت ابدی می‌شود. همان‌طوری که زوجه دائم بعد از طلاق باید مدتی عده نگه‌دارد زوجه موقت نیز بعد از تمام شدن مدت یا بخشیدن آن باید عده نگه‌دارد با این تفاوت که عده زن دائم سه نوبت عادت ماهانه است و عده زن غیر دائم دو نوبت یا چهل و پنج روز. در ازدواج دائم جمع میان دو خواهر جایز نیست، در ازدواج موقت نیز روانیست.

این است آن چیزی که به نام ازدواج موقت یا نکاح منقطع در فقه شیعه آمده است و قانون مدنی ما نیز عین آن را بیان کرده است.
بدیهی است که ما طرفدار این قانون با این خصوصیات هستیم. و اما اینکه مردم ما به نام این قانون سوء استفاده‌هایی کرده و می‌کنند، ربطی به قانون ندارد. لغو این قانون جلوی آن سوء استفاده‌ها را نمی‌گیرد بلکه شکل آنها را عوض می‌کند بعلاوه صدها مفاسدی که از خود لغو قانون برمی‌خیزد.

ما نباید آنجا که انسانها را باید اصلاح و آگاه کنیم، به دلیل عدم عرضه و لیاقت در اصلاح انسانها مرتباً به جان مواد قانونی بیفتیم، انسانها را تبرئه کنیم و قوانین را مسؤول بدانیم.

اکنون ببینیم با بودن ازدواج دائم چه ضرورتی هست که قانونی به نام قانون ازدواج موقت بوده باشد. آیا ازدواج موقت - به قول نویسندگان «زن روز» - با حیثیت انسانی زن و با روح اعلامیه حقوق بشر منافات دارد، آیا ازدواج موقت اگر هم لازم بوده است، در دوران کهن لازم بوده است اما زندگی و شرایط و اقتضای زمان حاضر با آن موافقت ندارد؟

ما این مطلب را تحت دو عنوان بررسی می‌کنیم:

الف: زندگی امروز و ازدواج موقت.

ب: مفاسد و معایب ازدواج موقت.

زن و مرد؛ تساوی یا تشابه؟!!

نگاه دوباره به کتاب ارزشمند «نظام حقوق زن در اسلام»

قسمت چهارم

اشاره

در سال ۱۳۴۵ تب تعویض قوانین مدنی در مورد حقوق خانوادگی، در سطح مجلات، مخصوصاً مجلات زنانه سخت بالا گرفته بود. در این میان قاضی فقید، ابراهیم مهدوی زنجانی، که سردمدار این قضیه بود، لایحه‌ای در ۴۰ ماده در مجله زن روز به چاپ می‌رساند و به پیشنهاد یکی از روحانیون مشهور تهران، استاد مطهری هم مطلبی در پاسخ به آن می‌نویسد. این سلسله مقالات در ۳۳ شماره ادامه می‌یابد و سپس علاقه‌مندان از استاد درخواست می‌کنند که مقالات مزبور به صورت کتابی منتشر شود که با تنظیم و نگارش مجدد و اضافه کردن مقالاتی در سال ۱۳۵۳ با عنوان «نظام حقوق زن در اسلام» چاپ و منتشر می‌شود. مطالب پیش رو هم برگرفته از همین کتاب شریف است.

ازدواج موقت

من بر خلاف بسیاری از افراد، از تشکیکات و ایجاد شبهه‌هایی که در مسائل اسلامی می‌شود - با همه علاقه و اعتقادی که به این دین دارم - به هیچ وجه ناراحت نمی‌شوم، بلکه در ته دلم خوشحال می‌شوم زیرا معتقدم و در عمر خود به تجربه مشاهده کرده‌ام که این آیین مقدس آسمانی در هر جبهه از جبهه‌ها که بیشتر مورد حمله و تعرض واقع شده، با نیرومندی و سرافرازی و جلوه و رونق بیشتری آشکار شده است.

خاصیت حقیقت همین است که شک و تشکیک به روشن شدن آن کمک می‌کند. شک مقدمه یقین، و تردید پلکان تحقیق است. در رساله زنده‌بیدار از رساله میزان‌العمل غزالی نقل می‌کند که:

... گفتار ما را فایده این بس باشد که تو را در عقاید کهنه و موروثی به شک می‌افکند زیرا شک پایه تحقیق است و کسی

